

Een gezondheidsscan voor het gemeentelijk beleid

De impact van beleid op gezondheid

Gezondheid wordt door velen gezien als de voornaamste waarde in hun leven en is richtinggevend in hun doen en laten. Een goede gezondheid is ook een voorwaarde voor een goed functionerende, dynamische en innoverende samenleving.

Het beleid heeft een belangrijke impact op onze gezondheid. Het kan gezond gedrag stimuleren en gezondheidsbedreigingen tegen gaan.

Gezondheid maakt deel uit van elk beleidsdomein

De Wereldgezondheidsorganisatie huldigt het principe 'Health in all policies'. Dat wil zeggen dat een gezondheidsbeleid deel moet uitmaken van elk beleidsdomein. Tegelijk hebben alle beleidsdomeinen op hun beurt de sleutel in handen om gezondheid te verbeteren.

De overheid kan een systematische gezondheidsscreening invoeren. Maar ook de burgers zelf kunnen hierover nadenken. Een gezondheidsscan stelt ons in staat om de impact van beleid op onze gezondheid in kaart te brengen.

Hoe kijkt CM naar gezondheid?

CM heeft een brede kijk op gezondheid. Vanuit het individu hanteert CM het model van de **positieve gezondheid**. Dit model onderscheidt 6 dimensies:

- lichamelijk functioneren
- mentaal welbevinden
- zingeving
- kwaliteit van leven
- meedoen
- dagelijks functioneren.

CM streeft op drie maatschappij-niveaú's naar een '**gezonde leefomgeving** met levenskwaliteit voor iedereen':

- op microniveau wordt de individuele gezondheid bewaakt
- op mesoniveau bekijkt men de sociale en fysieke settings waarin het individu actief is: werk, buurt, school, zorgnetwerk...
- op macroniveau beschouwt men de politieke, socio-economische, ecologische en culturele context.

De **aanpak** verloopt op drie manieren:

- preventief: door gezondheidsrisico's op voorhand in te schatten
- proactief: door oplossingen en maatregelen actief aan te reiken
- coöperatief: door initiatieven te nemen met participatie van de betrokkenen

Wat is een gezondheidsscan?

Een gezondheidsscan is een instrument om beleidsmaatregelen snel en efficiënt te beoordelen. Het is een matrix die de gezondheidsscan op de 6 dimensies en de 3 niveaú's.

De gezondheidsscan heeft als doel een brede kijk op gezondheid hanteerbaar en bespreekbaar te maken.

In die zin kan het zowel door beleidsmakers als burgers gebruikt worden bij het tot stand komen of wijzigen van beleid.

Hoe werkt de gezondheidsscan?

De gezondheidsscan vertrekt van een **subjectieve waarneming** van de eigen gezondheid en een persoonlijke inschatting van de gezondheidsscan. De gezondheidsscan stelt dus geen objectieve standaarden voorop.

De gebruiker dient zelf de gehanteerde normen te formuleren en te motiveren. Zo wordt het individueel oogpunt overstegen.

Invulling in groep

De gezondheidsscan leent zich goed tot een **invulling in groep**. Zo komt men tot nuance, tot afweging van verschillende belangen en finaal tot een objectiever oordeel. Een genuanceerd besluit vindt gemakkelijker toegang tot het beleid.

Gezondheidsdimensies

1. **lichaamsfuncties:** lichamelijke gezondheid en fitheid, afwezigheid van ziekte, slaap, voeding, beweging;
2. **mentaal** welbevinden: de stemming, zelfacceptatie, autonomie, betrokkenheid, competentieontwikkeling;
3. **kwaliteit** van leven: het kunnen genieten, geluk ervaren, veiligheid, relaties, kwaliteitsvol wonen, financiële middelen, milieu en natuur;
4. **meedoen in de samenleving:** deelnemen aan de samenleving, onderhouden van sociale contacten, inclusie, (beleids)participatie, gerespecteerd worden, zinvol bezig zijn, interesse betonen;
5. **dagelijks** functioneren: zelf kunnen beslissen, betrokken zijn, competenties kunnen ontwikkelen, autonoom kunnen omgaan met middelen, vrijwilligerswerk kunnen doen, zich veilig en zeker voelen;
6. **zingeving:** zinvol kunnen leven, idealen kunnen nastreven, een zinvolle bijdrage kunnen leveren, vertrouwen hebben, kunnen zorgen, blijven leren.

Gezondheidsniveaus

1. Op **micro- of individueel** niveau stelt de betrokkene zich de vraag naar de impact op zijn positieve gezondheid. Bepalende factoren hierbij:
  - persoonlijke competenties,
  - persoonlijk netwerk en sociale binding,
  - toegankelijkheid en kwaliteit van dienstverlening en informatie,
  - financiële overwegingen.
2. Op **mesoniveau** bekijkt men het effect op de context waarin men functioneert en de mogelijke gezondheidseffecten voor:
  - de leefbaarheid van de buurt,
  - de arbeidsomstandigheden,
  - het verenigingsleven.
3. Vervolgens wordt op **macroniveau** de impact op de samenleving als systeem onderzocht. Effecten op de ruimere politieke, sociaal-economische, ecologische en culturele context:
  - de regelgeving,
  - de ecologische draagkracht en duurzaamheid,
  - het patroon van normen en waarden,
  - maatschappelijke veiligheid, sociale bescherming en juridische zekerheid,
  - maatschappelijke vrijheid en culturele ontwikkeling,
  - solidariteit en gelijke kansen.

Niet normatief

De gezondheidsscan vooronderstelt geen waarde- en politiek gebonden normen waaraan de impact wordt afgemeten. Maar een kritisch ingevulde gezondheidsscan kan het politieke debat wel beïnvloeden.

CM adviseert mensen en beleidsmakers inzake gezonde normen die het als gezondheidsfonds zelf hanteert. Het geeft daarbij voorrang aan maatregelen die **versterkend** zijn t.a.v.:

- solidariteit en sociale rechtvaardigheid,
- gelijkwaardigheid,
- de integriteit van mensen en van de dienstverlening,
- de zorgzaamheid en het maatschappelijk engagement,
- de duurzaamheid.

CM geeft eveneens voorrang aan maatregelen die een zo groot mogelijke **gezondheidswinst** realiseren voor groepen die de grootste gezondheidsachterstand hebben. Ook dient men na te kijken of de maatregel **structureel verankerd** wordt in wet- of regelgeving en of hij de rechten van mensen versterkt.

Inzake duurzaamheid hanteert CM bij voorkeur de **duurzame ontwikkelingsdoelen** van de **Verenigde Naties**¹.

De plaats van de gezondheidsscan in het besluitvormingsproces

De gezondheidsscan kan het meest effectief ingezet worden in vroege fases van het beleidsvormingsproces. Hij stimuleert de vorming van een gezonde en duurzame visie, voedt het (maatschappelijk) debat, vergroot het draagvlak voor verandering, biedt mogelijkheden tot beleidsparticipatie en leidt tot meer samenhang in het beleid.

Een gezamenlijk opgestelde scan verbindt mensen als lotgenoten en is een opstap tot mobilisatie en actie en maakt een politiserende werking vanuit een organisatie mogelijk.

Na het in kaart brengen van de impact op de gezondheid via de gezondheidsscan kunnen ook de financiële implicaties van (alternatieve) maatregelen beter in kaart gebracht worden².

De gezondheidsscan is een instrument dat de participatiegraad binnen het besluitvormingsproces verhoogt.

¹ Zie: <https://www.sdgs.be/nl>

² Hiervoor kunnen andere modellen en standaarden gebruik worden zoals de Qaly. (Quality adjusted life years): https://nl.wikipedia.org/wiki/Quality-adjusted_life_year